

BOGANMELDELSER

Bertil Ohlin: KAPITALMARKNAD OCH RANTEPOLITIK. Kooperativa Förbundets Bokförlag. Stockholm 1941. 245 S.

Bogens Formaal er dels at danne Grundlag for Forf.s Behandling af herhenhørende Spørgsmaal under hans Undervisning ved Handelshøjskolen i Stockholm dels overfor et bredere Publikum af Politikere og Finansfolk at yde et Bidrag til den stadig foregaaende, af adskillige Misforstaaelser og Fordomme prægede Diskussion om disse Spørgsmaal. Ogsaa her i Landet er der Brug for at drøfte disse Ting med den studerende Ungdom, og ogsaa her findes der Misforstaaelser og Fordomme, der trænger til at borttrykkes; Ohlins Bog har derfor utvivlsomt Bud til danske Læsere.

Bogen indeholder et betydeligt Stof til Beskrivelse af det svenske Kapital- og Pengemarkeds Struktur, som det kan være af Interesse for danske Læsere at gøre sig bekendt med. Der er betydelige Forskelligheder i Sammenligning med danske Forhold. Særlig iøjnefaldende er den ringe Rolle, Obligationsmarkedet normalt spiller i Sverige i Sammenligning med vore Forhold.

Langt den største Interesse knytter sig dog til Forf.s Fremstilling af Sammenhængen mellem de forskellige Foreteelser inden for Kredit- og Pengevæsen og Mulighederne for offentlig Regulering af disse Forhold. Der findes saaledes en udmærket Redegørelse for Forbindelsen mellem Riksbankens Dispositioner og de private Penge- og Kreditinstitutioners Laanevilkaar. Derefter følger en Fremstilling af Renteforholdene op gennem 30'erne indtil de sidste Maaneder. De i det foregaaende Afsnit vundne Resultater anvendes til Forklaring af dette Forløb.

Hvad er det for Fordomme, Forf. kæmper imod? Ja, det er vel først og fremmest den saa almindelige Forestilling, at Rentefoden er et Slags Naturfænomen, bestemt af Opsparingen og Efterspørgslen efter Kapital, og at Myndighederne ikke har nogen Mulighed for at gribe ind i disse Ting. Centralbanken kan vel ændre sine Rentesatser, men hvis Inflation eller Deflation skal undgaas, kun saaledes, at de kommer til at stemme med den Rente, som Markedsforholdene betinger.

Heroverfor paaviser Forf. at Centralbanken kan paavirke Markedsforholdene, idet den kan købe eller sælge Aktiver. Derigennem bestemmer den Bankernes Likviditet, der netop beror paa, hvad de raader over af Tilgodehavender i Centralbanken, og Likviditeten bliver selvfølgelig afgørende for Bankernes Kreditvilkaar. Ogsaa den effektive Rente af Værdipapirer er paavirket af Bankernes Likviditet, idet disse dels vil optage eller frastøde Værdipapirer, alt efter som de føler sig likvide, dels gennem Kreditvil-

BOGANMELDELSER

Bertil Ohlin: KAPITALMARKNAD OCH RANTEPOLITIK. Kooperativa Förbundets Bokförlag. Stockholm 1941. 245 S.

Bogens Formaal er dels at danne Grundlag for Forf.s Behandling af herhenhørende Spørgsmaal under hans Undervisning ved Handelshøjskolen i Stockholm dels overfor et bredere Publikum af Politikere og Finansfolk at yde et Bidrag til den stadig foregaaende, af adskillige Misforstaaelser og Fordomme prægede Diskussion om disse Spørgsmaal. Ogsaa her i Landet er der Brug for at drøfte disse Ting med den studerende Ungdom, og ogsaa her findes der Misforstaaelser og Fordomme, der trænger til at borttrydtes; Ohlins Bog har derfor utvivlsomt Bud til danske Læsere.

Bogen indeholder et betydeligt Stof til Beskrivelse af det svenske Kapital- og Pengemarkeds Struktur, som det kan være af Interesse for danske Læsere at gøre sig bekendt med. Der er betydelige Forskelligheder i Sammenligning med danske Forhold. Særlig iøjnefaldende er den ringe Rolle, Obligationsmarkedet normalt spiller i Sverige i Sammenligning med vore Forhold.

Langt den største Interesse knytter sig dog til Forf.s Fremstilling af Sammenhængen mellem de forskellige Foreteelser inden for Kredit- og Pengevæsen og Mulighederne for offentlig Regulering af disse Forhold. Der findes saaledes en udmærket Redegørelse for Forbindelsen mellem Riksbankens Dispositioner og de private Penge- og Kreditinstitutioners Laanevilkaar. Derefter følger en Fremstilling af Renteforholdene op gennem 30'erne indtil de sidste Maaneder. De i det foregaaende Afsnit vundne Resultater anvendes til Forklaring af dette Forløb.

Hvad er det for Fordomme, Forf. kæmper imod? Ja, det er vel først og fremmest den saa almindelige Forestilling, at Rentefoden er et Slags Naturfænomen, bestemt af Opsparingen og Efterspørgslen efter Kapital, og at Myndighederne ikke har nogen Mulighed for at gribe ind i disse Ting. Centralbanken kan vel ændre sine Rentesatser, men hvis Inflation eller Deflation skal undgaas, kun saaledes, at de kommer til at stemme med den Rente, som Markedsforholdene betinger.

Heroverfor paaviser Forf. at Centralbanken kan paavirke Markedsforholdene, idet den kan købe eller sælge Aktiver. Derigennem bestemmer den Bankernes Likviditet, der netop beror paa, hvad de raader over af Tilgodehavender i Centralbanken, og Likviditeten bliver selvfølgelig afgørende for Bankernes Kreditvilkaar. Ogsaa den effektive Rente af Værdipapirer er paavirket af Bankernes Likviditet, idet disse dels vil optage eller frastøde Værdipapirer, alt efter som de føler sig likvide, dels gennem Kreditvil-

kaarene paavirker Publikums Køb eller Salg af Værdipapirer. Hertil kommer, at Centralbanken gennem Køb eller Salg af Værdipapirer, samtidig med at den paavirker Bankernes Kassebeholdning, direkte paavirker Prisen paa Værdipapirer. Centralbanken kan derfor inden for visse Grænser bestemme Renteniveauet.

Ohlin polemiserer mod den Tankegang, at det skulde være »unaturligt« eller »usundt«, at Centralbanken køber Obligationer. Han finder ikke nogen Grund til at begrænse Centralbankens Virksomhed ved at binde den til at ligge med bestemte Slags Aktiver. Afgørende maa være, hvilket Middel der i en given Situation mest effektivt fører til det Resultat, man ønsker.

Forf. vender sig ogsaa mod den gængse Opfattelse, at det for Forretningsbankerne er af afgørende Betydning for deres Likviditet, at de har anbragt deres Midler paa kort Sigt svarende til deres Forpligtelser. Da Centralbanken som nævnt naar som helst kan berøve Bankerne Likviditet, kan disse faktisk ikke sikre denne ved Midlernes kortfristede Anbringelse, idet en Inddragelse af disse Laan vil styrte saavel Virksomhederne som Bankerne ud i en Krise. Den eneste Maade, hvorpaa de kan opfylde deres Forpligtelser overfor Indskyderne, er ved at trække paa Tilgodehavender eller optage Laan i Centralbanken.

Ud fra denne Betragtning kritiserer han den Udvikling af Renteforholdene, man har tilladt i Sverige under Krigen. Han efterviser indgaaende, at den betydelige Renteforhøjelse, der fik Lov at finde Sted efter Krigsudbrudet, ikke tjente noget fornuftigt Formaal, men kun tjente til at belaste Statskassen med unødvendige Renteudgifter.

Forf. imødegaar de Argumenter, man har ført i Marken mod den af ham gennem hele Krigsperioden foreslaede Politik. Et af disse Argumenter er, at man forventede, at Krigen, ligesom tidligere Krige, vilde give højere Rentefod, og at et Indgreb fra Riksbankens Side for at holde Renten nede vilde være blevet betragtet som »kunstig« eller som »Igangsættelse af Inflation« og saaledes vilde have skræmt Folk bort fra Obligationerne. Heroverfor hævder Ohlin, at en Politik efter disse Linier i alt væsentlig blev gennemført i 1941, uden at disse Virkninger fremkom. Iøvrigt er det centrale i hans Opfattelse, at ved en haandfast Politik fra Myndighedernes Side vil Virkningerne af alle stærke psykologiske Reaktioner kunne beherskes.

Indenfor nationaløkonomiske Kredse vil der næppe være nogen Uenighed med Professor Ohlins principielle Synspunkter. Derimod vil hans Betragtninger sikkert stadig forekomme Politikere og Bankfolk mærkelige. Foruden til den studerende Ungdom er det disse Kredse, denne Bog har Ærinde til. Den er skrevet i et saadant Sprog, at enhver, der blot har nogen Føling med økonomiske Spørgsmaal, naar han vil gøre et alvorligt Arbejde, vil kunne følge Diskussionen, og der er heller næppe Tvivl om, at den, der gør dette, vil se Tingene i et andet Lys end det traditionelle.

Jørgen Pedersen.

Wolmer Clemmensen: DESKRIPTIV ERHVERVSETIK. Einar Harcks Forlag. København 1942. 80 S.

Nærværende Skrift er nærmest en Samling Programerklæringer om, hvilke Opgaver den deskriptive Erhvervsetik bør stille sig, og hvorledes den